

सिंचन प्रकल्पांची देखभाल दुरुस्तीची
कामे करण्याबाबत मार्गदर्शक सूचना.

महाराष्ट्र शासन
जलसंपदा विभाग
शासन निर्णय क्रमांक: संकीर्ण २०१६/(८८/१६)/सि.व्य.(कामे)
मंत्रालय, मुंबई ४०० ०३२
तारीख: ०९.०५.२०१६

संदर्भ :

- १) महाराष्ट्र शासन, पाटबंधारे विभाग, परिपत्रक क्र.संकीर्ण १०९६/(३९१/९६)/
सि.व्य. (कामे), दि.१४.०५.१९९७.
- २) महाराष्ट्र शासन, जलसंपदा विभाग, शासन निर्णय क्र.देदू २००७/(७५५/०७) /
सि.व्य. (कामे), दि.११.०१.२००८.
- ३) महाराष्ट्र शासन, जलसंपदा विभाग, शासन निर्णय क्र. संकीर्ण २००७/(१३/०७)/
सि.व्य. (कामे), दि.२७.०८.२०१३

प्रस्तावना :

शासनाच्या संदर्भीय आदेशातील तरतूदीनुसार क्षेत्रिय स्तरावर प्रतिवर्षी सिंचन प्रकल्पाच्या देखभाल व दुरुस्तीच्या कामाचे नियोजन करणे अपेक्षित आहे. तथापि क्षेत्रिय स्तरावर प्रतिवर्षी देखभाल दुरुस्तीसाठी अनुज्ञेय असलेल्या निधीपेक्षा जास्त रक्कमेची कामे मंजूर केली जात असल्याचे निदर्शनास आले आहे. उपलब्ध अनुदानापेक्षा जादा दायित्व निर्माण केल्याने ठेकेदाराची देयके दिर्घकाळ प्रलंबित राहिल्यामुळे अनेकदा तारांकित / अतारांकित प्रश्न उपस्थितीत केले जातात. त्यामुळे अशा प्रकारच्या अनुचित घटना टाळण्यासाठी प्रतिवर्षी अनुज्ञेय होणाऱ्या निधीच्या मर्यादेपेक्षा जास्त दायित्व निर्माण होणार नाही याची दक्षता क्षेत्रिय मुख्य अभियंता, अधीक्षक अभियंता व कार्यकारी अभियंता स्तरावर घेणे आवश्यक आहे.

कार्यक्षम सिंचन व्यवस्थापनासाठी देखभाल दुरुस्तीची कामे नियमितपणे वेळेवर होणे ही बाब अत्यंत महत्त्वाची आहे. ही बाब लक्षात घेऊन संदर्भ २ नुसार अनुदानाच्या प्रमाणात कामाचे प्राधान्य (प्रापण सूची) निश्चित करण्याची जबाबदारी मुख्य अभियंता वर सोपविली आहे. मात्र या प्रक्रियेमध्ये वेगवेगळ्या मान्यता घेण्यात खूप मोठा कालावधी जात असल्याने निविदा प्रक्रिया व कामे त्यावर्षात पूर्ण होत नसल्याची बाब समोर आली आहे.

यामध्ये सुधारणा होण्याच्या दृष्टीने उपलब्ध होणाऱ्या निधीचा इष्टतम विनियोग वापर करून सिंचन व्यवस्थापनाची कार्यक्षमता वाढविण्यासाठी आवश्यक सूचना देण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती. त्यानुसार खालीलप्रमाणे निर्णय घेण्यात आला आहे.

शासन निर्णय :-

- १.० सिंचन प्रकल्पासाठी प्रतिवर्षी प्रचलीत मापदंडानुसार अनुज्ञेय होणाऱ्या अनुदानामध्ये हाती घ्यावयाच्या प्रकल्पाच्या देखभाल दुरुस्तीच्या कामांची प्रापण सूची व प्राधान्य क्रम निश्चित करून त्यास वेळेवर मान्यता देऊन त्यानुसार अंमलबजावणी करण्याची जबाबदारी संबंधीत अधीक्षक अभियंता यांची राहिल. तर को.प.बंधाऱ्यामध्ये पाणी साठविण्यासाठी वेळेवर दरवाजे बसविणे व काढणे यासाठी देखभाल दुरुस्तीची कामे हाती घेण्याचे व त्यानुसार कार्यवाही करण्याची जबाबदारी संबंधीत कार्यकारी अभियंताची राहिल. प्रतिवर्षी अनुदेय अनुदानाच्या प्रमाणात हाती घ्यावयाच्या कामाचे प्राधान्य खालीलप्रमाणे ठेवावे.

प्राधान्य क्र. (१):- धरण सुरक्षितता संघटनेच्या अहवालातील त्रुटींची दुरुस्तीची कामे.

प्राधान्य क्र. (२) :- पाणीवापर संस्थांना हस्तांतरीत करावयाच्या लाभक्षेत्रातील वितरण व्यवस्थेची दुरुस्ती.

प्राधान्य क्र. (३):- हंगामातील प्रत्यक्ष सिंचित करावयाच्या क्षेत्रासाठी कालवा दुरुस्तीची कामे.

- २.० धरणसुरक्षितता व कालवा सुरक्षिततेच्या दृष्टीने मापदंडानुसार अनुज्ञेय रकमेपेक्षा जास्त रकमेची कामे करणे गरजेचे असल्यास, विशेष दुरुस्ती अंतर्गत प्रस्तावास प्रशासकीय मान्यता घेऊन विस्तार सुधारणा लेखा शिर्षांतर्गत कामे हाती घेण्यात यावीत.
- ३.० सिंचन प्रकल्पास प्रचलित मापदंडानुसार अनुज्ञेय होणाऱ्या अनुदानाच्या मर्यादेतच प्रतिवर्षी देखभाल दुरुस्तीच्या निविदा मंजूर कराव्यात. अनुज्ञेय अनुदानापेक्षा जास्त रकमेच्या निविदा मंजूरी व कामाचे आदेश दिल्यास ती आर्थिक अनियमितता समजण्यात येईल. त्याबाबत कार्यकारी अभियंता व विभागीय लेखापाल यांना वैयक्तिक जबाबदार धरण्यात येईल.
- ४.० मंजूर प्रापण सूची व प्राधान्यानुसारच अनुज्ञेय अनुदानाच्या मर्यादेमध्ये निविदा मंजूरी व कार्यारंभ आदेश दिले जातील याबाबत संनियंत्रण करण्याची जबाबदारी अधीक्षक अभियंता स्तरावर राहिल.
- ५.० प्रतिवर्षी प्रत्येक प्रकल्पांवर अनुज्ञेय अनुदानाच्या प्रमाणात विहित केलेल्या प्राधान्यानुसार अधीक्षक अभियंता स्तरावरून केल्या जाणाऱ्या कार्यवाहीवर वेळोवेळी आढावा घेऊन नियंत्रण ठेवण्याची जबाबदारी मुख्य अभियंता यांचेवर राहिल.
- ६.० संदर्भ क्र. २ अन्वये पाटबंधारे प्रकल्पांच्या देखभाल दुरुस्तीच्या कामांच्या निविदा काढण्यासाठी उपविभाग हा घटक म्हणून गृहित धरण्यात आलेला आहे. एका उपविभागातर्गत सर्व शाखातर्गत कामांचे एकत्रिकरण करण्यास होणाऱ्या विलंबामुळे निविदा वेळेवर होत नसल्याची बाब समोर आली आहे. हा विलंब टाळण्यासाठी क्षेत्रीय परिस्थितीनुसार व कामाच्या आवश्यकतेनुसार शाखा हा घटक मानून निविदा काढण्याबाबतचा निर्णय लेखी कारणमिमासेसह अधीक्षक अभियंता स्तरावर घेण्यात यावा.
- ७.० प्रचलित निर्णयानुसार प्रतिवर्षी सिंचनप्रकल्पाच्या देखभाल व दुरुस्तीच्या कामामधील कालवे स्वच्छता व कालवे दुरुस्ती मधील माती कामे यांत्रिकी संघटनेमार्फतच करण्यात यावीत. अपवादात्मक परिस्थितीमध्ये व आणीबाणीच्या वेळी क्षेत्रीय परिस्थितीनुसार आवश्यकता असल्यास निविदेद्वारे मातीकाम करण्यासाठी मुख्य अभियंता स्तरावरून लेखी निर्णय घ्यावा.
- ८.० देखभाल दुरुस्ती कामांसाठी प्रतिवर्षी मंजूर केलेल्या निविदांवरील कामे पूर्ण करून त्याची देयके त्यावर्षीच्या उपलब्ध अनुदानात अदा होतील असे नियोजन करण्याची जबाबदारी अधीक्षक अभियंता स्तरावर राहिल. त्या दृष्टीने प्रत्येक निविदेचा कार्य कालावधी ठरवावा. धरण सुरक्षिततेची कामे, जलसेतू, सायफन व मोठ्या बांधकामाच्या दुरुस्तीची कामांसाठी जास्त कालावधी लागत असल्यास तसा लेखी निर्णय सक्षम स्तरावरून घ्यावा. देखभाल दुरुस्तीच्या निविदा कामे वेळेत पूर्ण न झाल्यास पुढील मार्च अखेर आपोआप रद्द होतील अशी अट निविदांमध्ये अंतर्भूत करावी.
- ९.० सध्या अनेक प्रकल्पावर देखभाल दुरुस्तीच्या कामांच्या २ वर्षांपूर्वीच्या अनेक निविदा चालू असल्याची बाब निदर्शनास आली आहे. प्रतिवर्षी उपलब्ध निधी पैकी मोठा हिस्सा जुन्या

निविदांच्या प्रलंबित देयकासाठी वापराला जातो. त्यामुळे सिंचन व्यवस्थापणात सध्या दैनंदिन येणाऱ्या अडचणी सोडविण्याच्या कामांसाठी निधी दिला जात नसल्यामुळे सिंचनातील अडचणी वाढल्याने लाभधारकांच्या तक्रारी निर्माण होत आहेत. अशा घटना टाळण्यासाठी, धरण सुरक्षितता कामे, कालव्यावरील जलसेतू, विमोचके, इ. अत्यावश्यक दुरुस्तीची कामे वगळता इतर सर्व निविदा रद्द कराव्यात व सन २०१६-१७ मध्ये सध्याचे प्रलंबित दायित्व लक्षात घेऊन गरजेनुसार आवश्यक कामाच्या नवीन निविदा कराव्यात. याबाबत आढावा घेऊन उचित निर्णय घेण्याची जबाबदारी मुख्य अभियंता वर राहिल.

सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा सांकेतांक क्रमांक २०१६०५०९१७१३०५६४२७ असा आहे. हा आदेश डिजिटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात आले आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

(य.का.भदाणे)
शासनाचे अवर सचिव

प्रत,

१. मा. राज्यपाल यांचे सचिव.
२. मा. मुख्यमंत्री यांचे सचिव.
३. मा. अध्यक्ष / उपाध्यक्ष, विधानसभा, विधानभवन, मुंबई.
४. मा. अध्यक्ष / उपाध्यक्ष, विधानपरिषद, विधानभवन, मुंबई.
५. मा. विरोधी पक्षनेते, विधानसभा, मुंबई यांचे कार्यालय, विधानभवन, मुंबई.
६. मा. विरोधी पक्षनेते, विधानपरिषद, मुंबई यांचे कार्यालय, विधानभवन, मुंबई.
७. सर्व मा. मंत्री यांचे खाजगी सचिव.
८. सर्व मा. राज्यमंत्री यांचे खाजगी सचिव.
९. महालेखापाल १/२ (लेखा व अनुज्ञेयता), महाराष्ट्र राज्य, मुंबई / नागपूर.
१०. महालेखापाल १/२ (लेखा परीक्षा), महाराष्ट्र राज्य, मुंबई / नागपूर.
११. प्रधान सचिव वित्त विभाग / नियोजन विभाग / ग्राम विकास व जलसंधारण विभाग.
१२. स्वीय सहायक, प्रधान सचिव (जसंप्र व वि) जलसंपदा विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
१३. स्वीय सहायक, सचिव (जसंव्य व लाक्षेवि) जलसंपदा विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
१४. सर्व कार्यकारी संचालक, जलसंपदा विभाग.
१५. मुख्य अभियंता (पा) व सह सचिव, जलसंपदा विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
१६. सर्व मुख्य अभियंते, जलसंपदा विभाग.
१७. उप सचिव (सिंव्य), जलसंपदा विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
१८. सर्व अधीक्षक अभियंते, जलसंपदा विभाग.
१९. सर्व कार्यकारी अभियंते, जलसंपदा विभाग.
२०. सर्व तांत्रिक कार्यासन, जलसंपदा विभाग.
२१. संचालक, माहिती व जनसंपर्क संचालनालय, मंत्रालय, मुंबई.
२२. सि.व्य. (कामे) कार्यासन संग्रहार्थ.